

Datum:

20 december 2023

Locatie:

Stadhuis, Markt 1, 's-Hertogenbosch [Leuvenzaal]

Tijd: 09:00 – 10:30 uur

1. Opening en mededelingen

Notitie: Bart Krol opent het overleg

Suzanne van Lith stelt zich voor als projectleider duurzame energie bij de provincie Noord-Brabant. Zij zal Eltjo Kugel op termijn opvolgen als eerste aanspreekpunt en contactpersoon vanuit de provincie voor dit project.

Mededelingen

Klankbordgroep heeft uitgesproken dat zij individueel punten aanleveren voor een terugblik op het participatieproces. Zij zien hun rol eindigen bij de start van de zienswijzeprocedure over het ontwerpprogramma Duurzame Polder

2. Verslag vergadering 7 december 2023 [Bijlage1 conceptverslag]

- Opmerking betreffende pagina 2: In het verslag ontbrak de bijdrage van Eltjo met betrekking tot de discussie over de molens. Deze had opgenomen moeten worden in de notulen, voornamelijk ter informatie. Het werd besproken dat hogere turbines in staat zijn om elektriciteit efficiënter en goedkoper te produceren, wat uiteindelijk minder kost voor de maatschappij.

Het verslag is vastgesteld, inclusief de toevoeging van Eltjo Kugel, zoals bevestigd door Wethouder Mike van der Geld.

3. Presentatie Voorkeursalternatief

De voorzitter stelt voor alle subpunten onder dit agendapunt in één reactie te behandelen.

1.VKA is aangepast naar aanleiding van bespreking in de stuurgroep [Bijlage 2 conceptvoorstel VKA van HNS], dit kan nog op onderdelen wijziging, met name een extra ambtelijk geadviseerde optie (geen voorkeur) voor een alternatieve opstelruimte noordoostelijk in het zoekgebied.

Projectmanager Erik Opdam presenteert het meest recente concept VKA.

Reacties op de presentatie: Vanuit de stuurgroep kwam de suggestie om een visualisatie te verkrijgen van de fictieve windmolens in het landschap, inclusief de type 1 turbines. Dit ter voorbereiding op de aankomende consultatie. Er werd verzocht om afbeeldingen van zowel type 1 als type 2 turbines.

Wethouder Kees van Geffen namens Oss:

- Het voorkeursalternatief moet voldoen aan de gestelde eisen van Oss, namelijk een opbrengst van 0,514 PJ en een grens van 2 kilometer. In theorie blijft dit nog steeds haalbaar.
- De uitgangspunten blijven van essentieel belang en dienen als leidraad. Het is verstandig om het gesprek aan te gaan. In de communicatie is het van groot belang om helder en duidelijk naar het publiek te communiceren over de aanpassingen in de geluidsnormen en de eerder besproken grens van 2 kilometer. Oss wenst hier een duidelijke onderbouwing van. Daarnaast zijn we benieuwd naar de visie van de provincie op het gebied van natuurbehoud. Tevens is het relevant om te onderzoeken welke invloed de nota van Defensie, die afgelopen vrijdag is gepresenteerd, zal hebben op het voorkeursalternatief. Hierover zal een raadsinformatiebrief worden opgesteld, samen met de communicatiestrategie naar buiten toe. Hoe gaan we om met persmomenten? Dit is ook een belangrijke vraag die moet worden besproken.

Wethouder Mike van der Geld namens Den Bosch:

- Het is van groot belang om helder te communiceren over hoe we de Milieueffectrapportage (MER) hebben verwerkt. Dit betekent dat we duidelijk moeten maken hoe wij vanuit de scenario's en varianten hebben gekozen voor dit voorkeursalternatief en hoe de belangen zijn meegenomen in het besluitvormingsproces. Duidelijk uitgangspunt is maximaal 16 windturbines op grondgebied 's-Hertogenbosch.
- Het is belangrijk om het onderscheid tussen de molens van Oss en Den Bosch te benadrukken, met name door de gemeentegrenzen van elkaar te onderscheiden. Een visueel heldere manier om dit te doen, is door de molens in verschillende kleuren te markeren, zodat dit duidelijk te onderscheiden is.
- Het is essentieel om duidelijk uit te leggen hoeveel turbines er aan de voorkant worden gekozen met betrekking tot de molenaarswoningen.
- Financiële participatie: Het is van belang om een perspectief te bieden over de financiële participatie. Dit wordt vooral relevant wanneer er wordt besloten of er 14 of 16 turbines zullen worden geplaatst. Op dat moment kunnen we cijfers noemen, zij het met een duidelijke disclaimer erbij.
- Rekenkamerrapport: We moeten in gesprek over de verschillen in afstandsnormen in de twee gemeenten.

- Natuur en Defensie: Zoveel mogelijk rekening houden met de natuur alvorens we dit naar buiten brengen. Wellicht belangrijk om vooraf (ambtelijk) nog met defensie in gesprek te gaan.

- Communicatie: het is een impactvol traject, belangrijk om hier bestuurlijke duiding op te geven. Duidelijk het proces toelichten. Hoe gaan we dit doen? Doen we dit als gemeenten samen of apart? De stuurgroep heet de voorkeur om dit als geheel in samenwerking te doen door beide gemeenten.

Gedeputeerde Jos van der Horst namens de provincie:

- Er dient nog een juridisch onderzoek te worden uitgevoerd met betrekking tot de noodzaak van het verplaatsen van foerageergebied voor ganzen -en smienten. Het is namelijk zo dat er niet veel geschikte gebieden in Brabant beschikbaar zijn. We staan er wel voor open om hierover na te denken, maar het moet goed gemotiveerd en onderbouwd kunnen worden.

- Een mogelijke geschikte locatie zou kunnen zijn aan de noordzijde van de Hertogswetering, waar een gelijk oppervlakte beschikbaar is.

- Pagina 51: de optie om het foerageergebied voor ganzen -en smienten ten zuiden van de Hertogswetering te behouden achten ecologen van de provincie niet persé gunstig voor de vogels, omdat zij dan naar de turbines gelokt kunnen worden.

- Voordat het concept van het Voorkeursalternatief (VKA) naar buiten wordt gebracht, is het van belang om duidelijk te maken wat de bredere afwegingen zijn en hoe eventuele correcties op bepaalde zaken worden toegepast.

- Defensie: Afgelopen week heeft het college een ontmoeting gehad met Defensie, waarbij de nota van Defensie werd toegelicht. We streven naar een diepgaand gesprek met Defensie over de ruimte die zij opeisen. Ons voorstel is om een krachtige brief naar Defensie te sturen, waarin wordt benadrukt dat er ook rekening gehouden moet worden met het concept van het Voorkeursalternatief (VKA).

- Communicatie: belangrijk om de woordvoerder van de provincie contact op te laten nemen met het team van de Duurzame Polder.

Maarten Pieters namens de Klankbordgroep:

- Proces: belangrijk voor KBG dat DP moet aantonen wat er gedaan is met de inbreng van de KBG.

- Er zijn zorgen geuit over de integrale aanpak en het programma, met name met betrekking tot de mate van integraliteit. Met name de natuurvertegenwoordigers binnen de Klankbordgroep maken zich hierover zorgen.

- Communicatie en participatie: De wijkraden benadrukten het belang van niet alleen consultatie op papier, maar ook van actieve betrokkenheid van het projectteam en bestuursleden tijdens bijeenkomsten van de wijkraden. Dit vraagt om een grotere mate van participatie vanuit onze kant.

- Wat kan de Klankbordgroep (KBG) nog doen? Wat zijn de vervolgstappen hiermee? Het is van groot belang om in de communicatie te benadrukken wat er nog gedaan kan en zal worden met de feedback vanuit de KBG.

Reacties namens het projectteam Duurzame Polder:

- Risico Defensie: Afgelopen week hebben we gesprekken gehad met Defensie. We hebben hen laten zien welke richting we opgaan met het project. We zouden graag het vertrouwelijke document onderhands met hen willen delen, zodat we begin januari al een eerste reactie hierop kunnen ontvangen. Aktie Erik Opdam.

- Er staan nieuwe wettelijke afstandsnormen op komst in het voorstel van het Rijk. Dit kan belemmerend werken voor de beoogde opwek in het project. Er ontstaat hierdoor een risico voor de beschikbare plaatsingsruimte. Het is mogelijk dat we niet het beoogde aantal turbines kunnen plaatsen, zoals opgemerkt door Jelle Helming.

Eltjo Kugel namens de Provincie:

- Er moet absoluut een verhaal worden gepresenteerd, waarbij niet alleen wordt gesteld dat we louter energie willen opwekken en daarom natuur opofferen. Er is behoefte aan een meer gedetailleerde en onderbouwde motivatie waarom we bereid zijn natuur in te leveren ten behoeve van windturbines.

vraag vanuit Bart Krol: kunnen we met dit concept VKA verder?

- Kees van Geffen namens Oss: Er moet nog veel werk verzet worden voordat we überhaupt verder kunnen gaan met het Voorkeursalternatief (VKA). Het is van essentieel belang om bij het aanbieden van het concept van het VKA duidelijk aan te geven welke punten nog moeten worden afgerond. - Mike van der Geld namens Den Bosch: Ik wil graag verwijzen naar de punten die ik eerder heb benoemd, met name met betrekking tot de communicatie en de cijfers met betrekking tot de financiële participatie.

- Jos van der Horst namens de provincie: Ik sluit me aan bij de laatste toevoeging van Mike van der Geld over communicatie; het was een goed punt.

Wat betreft het aanpassen van het ganzen -en smientengebied: ik zal met mijn collega van natuur spreken over eventuele aanpassing van het gebied.

- Maarten Pieters namens de Klankbordgroep: Aansluitend op wat Mike van der Geld heeft benoemd over financiële participatie, is het belangrijk om duidelijk te schetsen hoe de Klankbordgroep (KBG) input kan leveren en advies kan geven over hoe dit vorm kan krijgen.

- Erik Opdam namens het projectteam: Als reactie op de financiële participatie: We zullen een aankondiging maken in de communicatie betreffende de financiële participatie. Samenvattend kunnen we nu verder gaan met het uitwerken van het Voorkeursalternatief (VKA). Als de conclusie van de raad is dat wij groen licht krijgen, beschikken we ook over voldoende informatie om door te kunnen gaan.

Er is door medewerkers natuur van de Provincie duidelijke gemaakt dat voor foerageer en rustgebied van ganzen en smienten andere gebieden aangewezen zullen moeten worden. Er wordt een vervolgoverleg ingepland (Aktie Suzanne van Lith)

Conclusie:

Bart Krol: Er kan geconstateerd worden dat het Voorkeursalternatief (VKA) op de goede route is en het projectteam verder kan gaan met de ontwikkeling ervan. Ook hebben we vastgesteld dat we moeten werken aan de communicatieaanpak om deze aan te scherpen. Een laatste conclusie is dat de bestuurders op korte termijn met Defensie willen spreken.

3.5. Welke voorbereidingen voor publiciteit willen de bestuurders (persmoment, persbericht na 12 januari?) [Bijlage 3 notitie communicatie]

Stuurgroep wordt gevraagd dit concept VKA vrij te geven voor opname in (1)

Raadsinformatiebrieven, (2) bespreking met belangenorganisaties in atelier in januari en (3) online consultatie met breder publiek

4. Vertrouwelijk toezenden concept VKA aan Rijksvastgoedbedrijf

Op 15-12 heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden met het Rijksvastgoedbedrijf om hen bij te praten over het proces. Omwille van een tijdige reactie van het Rijksvastgoedbedrijf op het concept VKA wordt de Stuurgroep gevraagd in te stemmen met het vertrouwelijk toezenden van de stukken aan het Rijksvastgoedbedrijf; en hiermee niet te wachten tot de formele start van de brede publieksconsultatie.

Toestemming verleend vanuit de stuurgroep.

5. Rondvraag en sluiting

Maarten Pieters namens de Klankbordgroep: aanwezigheid van het projectteam op 15 januari bij de wijkraad zou op prijs gesteld worden. Bart Krol sluit het overleg.

